

POWIATOWY

PROGRAM DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

NA TERENIE POWIATU SIEMIATYCKIEGO

NA LATA 2017-2020

I.CHARAKTERYSTYKA POWIATU SIEMIATYCKIEGO	2
II.DIAGNOZA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	4
III.OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE W POWIECIE SIEMIATYCKIM - DANE STATYSTYCZNE	6
IV.CELE, ZADANIA, SPOSOBY I TERMINY REALIZACJI ZADAŃ, REALIZATORZY PROGRAMU	10
V.REHABILITACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	15
1.Rehabilitacja społeczna	15
A.Zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	16
B.Likwidacja barier	17
2.Rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych	18
3.Formy aktywności wspomagającej proces rehabilitacji społecznej i zawodowej	19
A. Warsztaty Terapii Zajęciowej	20
B.Turnus rehabilitacyjny	21
VI.SPORT, KULTURA, REKREACJA I TURYSTYKA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	21
1.Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów	22
2.Caritas Diecezji Drohiczyńskiej	22
3.Polski Związek Niewidomych	23
VII.PROGRAMY I PROJEKTY REALIZOWANE NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	23
1.Program „Wyrównywania różnic między regionami”	23
2.Pilotażowy program Aktywny Samorząd	24
3.Dofinansowanie robót budowlanych w obiektach służących rehabilitacji	26
VIII.OŚWIATA I EDUKACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	26
IX.PROFILAKTYKA I OPIEKA MEDYCZNA	27
1.Powiatowa Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Siemiatyczach	27
2.Wspieranie osób niepełnosprawnych i ich rodzin przez Ośrodek Pomocy Społecznej	29
3.Poradnictwo specjalistyczne	30
4.System opieki długoterminowej	31
Zakład Opiekuńczo-Leczniczy dla Dzieci i Młodzieży w Bacikach Średnich	31
Zakład Pielęgnacyjno- Opiekuńczy w Siemiatyczach	32
Powiatowy Dom Pomocy Społecznej w Siemiatyczach	32
X.ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	33
XI.MONITORING REALIZACJI PROGRAMU	33

We współczesnym świecie niepełnosprawność człowieka stanowi szczególnie ważny i doniosły problem społeczny. Dotyka ona ludzi niezależnie od wieku, statusu społecznego czy materialnego. Działania na rzecz osób niepełnosprawnych są zadaniem ogólnospołecznym oraz ważnym elementem polityki społecznej. Zwrócone są na minimalizowanie skutków niepełnosprawności oraz zaspokojenie potrzeb osób niepełnosprawnych we wszystkich obszarach życia. Oddziaływanie to powinno być kierowane do osób niepełnosprawnych i ich rodzin poprzez zapobieganie izolacji i marginalizacji tej grupy ludzi.

Biorąc pod uwagę skalę zjawiska, niezaprzeczalnym staje się konieczność podejmowania przez państwo, a także instytucje samorządowe i organizacje pozarządowe różnorodnych działań i wysiłków zmierzających do pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym. Wszelkie przedsięwzięcia służące rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz przestrzeganiu praw osób niepełnosprawnych są nieodzownym czynnikiem w poprawie warunków ich życia. Stworzenie spójnego systemu wspierania osób niepełnosprawnych i ich rodzin jest niezbędne do osiągnięcia celu głównego, jakim jest zwiększenie możliwości osób niepełnosprawnych, tak aby mogły one w pełni korzystać ze swoich praw i uczestniczyć w życiu społecznym i zawodowym. Sytuację osób niepełnosprawnych reguluje wiele aktów prawa międzynarodowego, krajowego oraz lokalnego.

Powiatowy Program Działania na Rzecz Osób Niepełnosprawnych wyznacza kierunki, w jakich powinny zmierzać działania na rzecz osób niepełnosprawnych zapewniające im godne i aktywne życie, a także pomoc dostosowaną do rzeczywistych potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności. Obowiązek przygotowania i wprowadzenia w życie Powiatowych Programów na Rzecz Osób Niepełnosprawnych wynika z nowelizacji ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2016 roku, poz.2046). U podstaw opracowanego powiatowego programu jest uznanie, że osoby niepełnosprawne mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz korzystania na zasadzie równości z praw i obowiązków ustanowionych dla wszystkich obywateli – bez względu na rodzaj, przyczynę i stopień niepełnosprawności. W efekcie pozwoli to na poprawę warunków życia osób niepełnosprawnych i ich rodzin, oraz eliminowanie różnorodnych barier ograniczających aktywność i integrację ze środowiskiem lokalnym.

„Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2017-2020” stanowi kontynuację działań na rzecz poprawy warunków życia społecznego osób niepełnosprawnych w powiecie siemiatyckim jakie zostały wytyczone w „Powiatowym Programie Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2012-2016”.

I. CHARAKTERYSTYKA POWIATU SIEMIATYCKIEGO

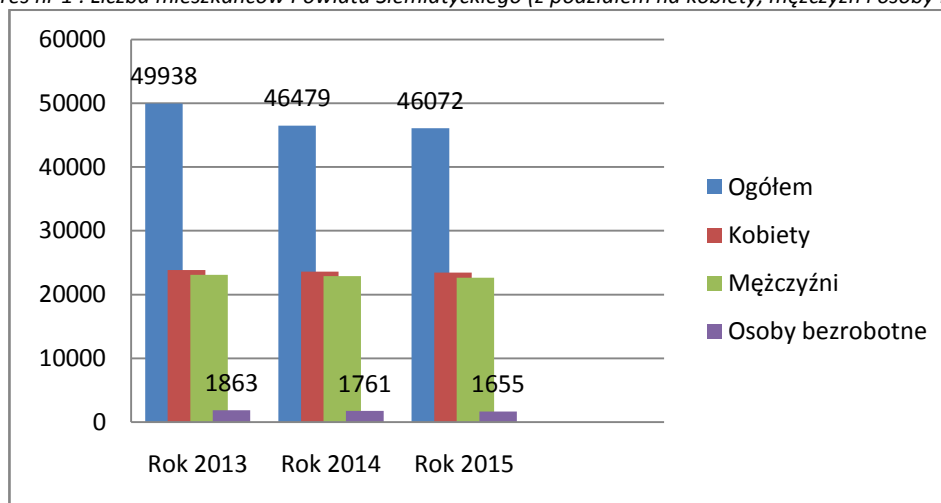
Powiat siemiatycki został utworzony 1 stycznia 1999 roku w wyniku reformy administracyjnej państwa, której towarzyszyło powołanie samorządu na poziomie powiatu. Położony jest we wschodniej części Polski. Jego siedzibą jest miasto Siemiatycze.

Powiat zajmuję powierzchnię równą 1 459,58 km² (145958 ha), stanowi to 7,23% powierzchni województwa podlaskiego. Powiat Siemiatycki obejmuje dwa miasta: Siemiatycze i Drohiczyn, oraz 271 wsi, więc jest to teren typowo rolniczy. W skład powiatu wchodzi 9 gmin: gmina miejska: Siemiatycze, gmina miejsko-wiejska: gmina Drohiczyn, gminy wiejskie: gmina Dziadkowice, gmina Grodzisk, gmina Mielnik, gmina Milejczyce, gmina Nurzec-Stacja, gmina Perlejewo, gmina Siemiatycze.

Powiat Siemiatycki charakteryzuje się bogatymi walorami przyrodniczo - krajoznawczymi dzięki malowniczymu położeniu w dolinie środkowego Bugu. Środowisko naturalne powiatu siemiatyckiego charakteryzuje się bogatą różnorodnością flory i fauny oraz niskim zanieczyszczeniem powietrza i gleb. Położenie powiatu, na prawym brzegu Bugu oraz jednocześnie w południowej części obszaru funkcjonalnego Zielone Płuca Polski, czyste środowisko naturalne mogą być atutem rozwojowym powiatu.

Według danych statystycznych GUS na przestrzeni wyszczególnionych trzech lat możemy zaobserwować spadek mieszkańców powiatu siemiatyckiego. Większość mieszkańców naszego powiatu stanowią kobiety, zaś ogólna liczba osób bezrobotnych od roku 2013 równomiernie spada, co możemy zauważyć na wykresie nr 1.

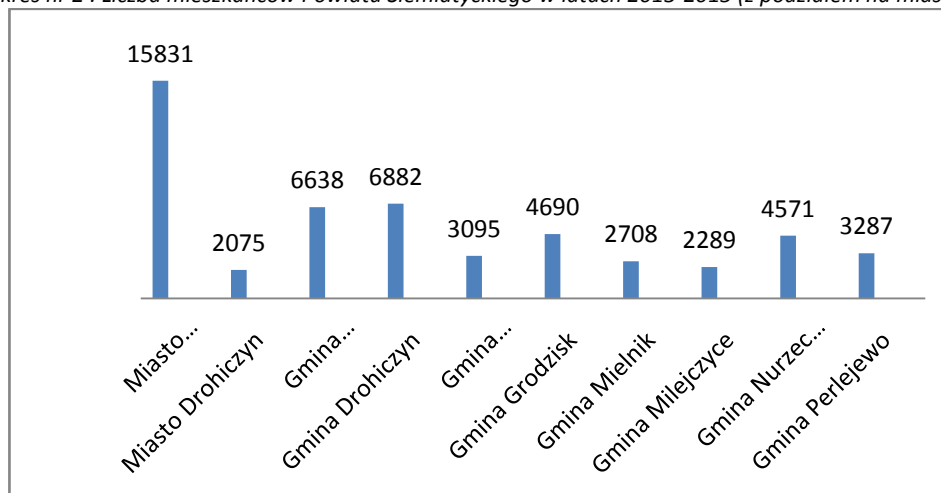
Wykres nr 1 : Liczba mieszkańców Powiatu Siemiatyckiego (z podziałem na kobiety, mężczyzn i osoby bezrobotne)

Źródło: opracowanie własne PCPR w Siemiatyczach na podstawie danych statystycznych GUS

Powiat Siemiatycki zamieszkuje około 50 000 osób. Z wykresu 2 możemy zauważyć, iż wśród gmin najbardziej zamieszkaną jest gmina Drohiczyn, która zajmuje około 14 % Powiatu Siemiatyckiego, zaś najmniej gmina Milejczyce.

Wykres nr 2 : Liczba mieszkańców Powiatu Siemiatyckiego w latach 2013-2015 (z podziałem na miasta i gminy)

Źródło: opracowanie własne PCPR w Siemiatyczach na podstawie danych statystycznych GUS

II. DIAGNOZA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Definicja niepełnosprawności jest bardzo płynna i nie daje się jasno sprecyzować. W życiu każdego człowieka pojawiają się momenty mniejszych lub większych możliwości czy też ograniczeń fizycznych. Zgodnie ze znowelizowaną ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych: „**niepełnosprawność** oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.”¹ Osoba niepełnosprawna w rozumieniu ustawy to osoba, której niepełnosprawność została potwierdzona orzeczeniem: o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności; o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów lub o niepełnosprawności, wydanym przed ukończeniem 16 roku życia. W związku z powyższym osoby niepełnosprawne i ich rodziny wymagają różnych form wsparcia i opieki, a także szczególnego zainteresowania.

➤ Orzecznictwo

Podmiotami orzekającymi są: Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Ministerstwo Obrony Narodowej – organy orzekające do celów rentowych oraz Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności – organ orzekający do celów pozarentowych.

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o niepełnosprawności ustala trzy stopnie niepełnosprawności, które stosuje się do realizacji celów określonych ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych:

- ✓ **znaczny**, do którego zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.
- ✓ **umiarkowany**, do którego zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych.
- ✓ **lekki**, do którego zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

W stosunku do dzieci i młodzieży do 16 roku życia Powiatowe Zespoły orzekają jedynie o niepełnosprawności osoby bez określenia stopnia. W tym przypadku za niepełnosprawne uważa się osoby które mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodująca konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższających wsparcie potrzebne osobie w danym wieku.

¹ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. (Dz.U. z 2016 roku, poz.2046)

Powiatowe Zespoły orzekają na wniosek osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego albo, za ich zgodą, na wniosek ośrodka pomocy społecznej. Orzeczenia powiatowego zespołu, poza ustaleniem niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności zawierają wskazania dotyczące w szczególności:

- odpowiedniego zatrudnienia uwzględniającego psychofizyczne możliwości danej osoby,
- szkolenia, w tym specjalistycznego,
- zatrudnienia w zakładzie aktywności zawodowej,
- uczestnictwa w terapii zajęciowej,
- konieczności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne, ułatwiające funkcjonowanie danej osoby,
- korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, przez co rozumie się korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki,
- konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji,
- konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji,
- spełnianie przez osobę niepełnosprawną przesłanek określonych w art. 8 ust. 3a pkt 1 i 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym,

➤ **Symbole niepełnosprawności**

Symbol przyczyny niepełnosprawności zawarty w orzeczeniu o niepełnosprawności, stopniu niepełnosprawności lub wskazaniach do ulg i uprawnień określony w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 roku w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności odzwierciedla rozpoznanie uszkodzenia lub choroby, która niezależnie od przyczyny jej powstania powoduje zaburzenia funkcji organizmu oraz ograniczenia w wykonywaniu czynności życiowych i aktywności społecznej osoby zainteresowanej lub dziecka. Orzeczenie może zawierać więcej niż jeden symbol przyczyny niepełnosprawności, nie więcej jednak niż trzy symbole, które w porównywalnym stopniu wpływają na zaburzenie funkcji organizmu.

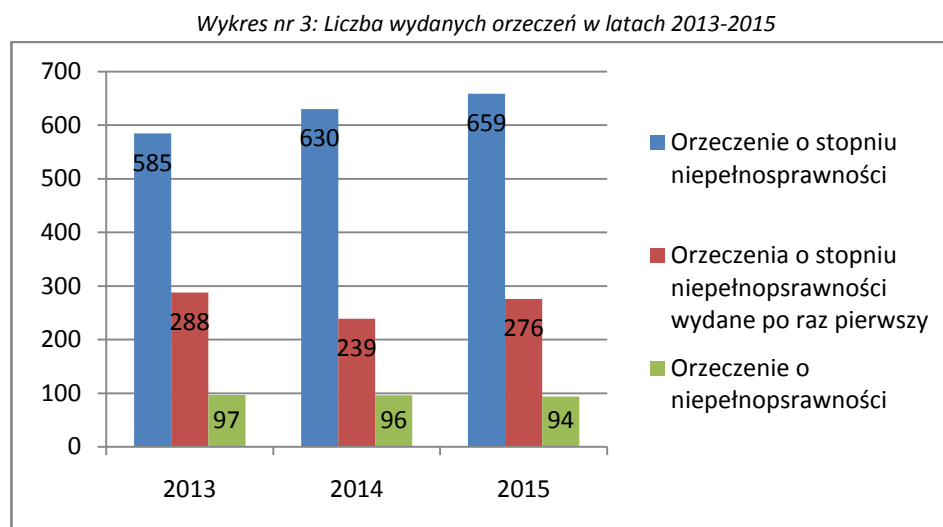
Symbol przyczyny niepełnosprawności oznacza się następująco:

- 01-U - upośledzenie umysłowe;
- 02-P - choroby psychiczne;
- 03-L - zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu;
- 04-O - choroby narządu wzroku;
- 05-R - upośledzenie narządu ruchu;
- 06-E - epilepsja;
- 07-S - choroby układu oddechowego i krążenia;
- 08-T - choroby układu pokarmowego;
- 09-M - choroby układu moczowo-płciowego;
- 10-N - choroby neurologiczne;
- 11-I - inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego.
- 12-C - całościowe zaburzenia rozwojowe.

Osoby, które zaliczone są do jednej z grup niepełnosprawnych mogą ubiegać się o wsparcie zarówno z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz w wyrównywaniu szans w dostępie do edukacji. Zadania te mają na celu wspieranie niepełnosprawnych w codziennym funkcjonowaniu w życiu społecznym i są dofinansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

III. OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE W POWIECIE SIEMIATYCKIM - DANE STATYSTYCZNE

Analizując dane z lat 2013-2015 można stwierdzić, iż z roku na rok zwiększa się ilość wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności, z czego ilość wydanych po raz pierwszy stanowi około 40% wszystkich orzeczeń co może świadczyć o wzroście liczby osób niepełnosprawnych w naszym powiecie. Ilość wydanych orzeczeń o niepełnosprawności do 16 roku życia utrzymują się na zbliżonym poziomie, co przedstawia poniższy wykres:

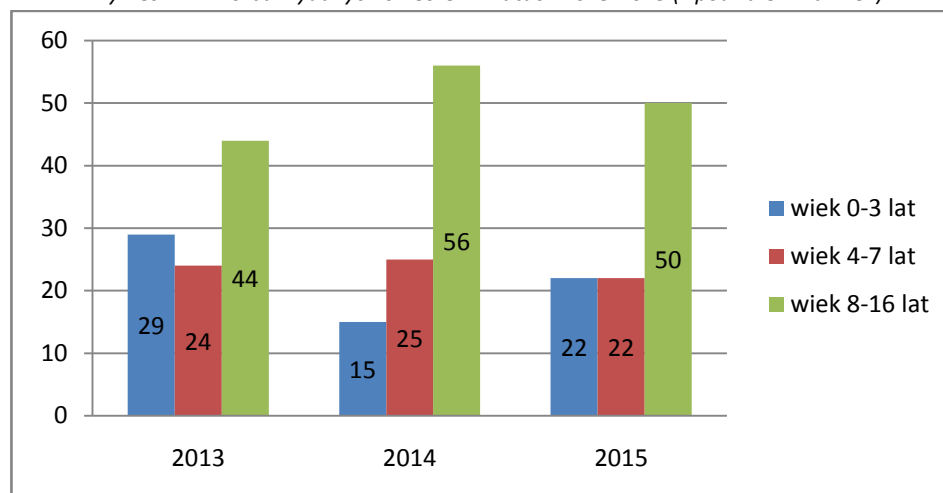

Źródło: opracowanie własne PCPR w Siemiatyczach na podstawie danych statystycznych EKSMOoN

➤ Orzeczenia o niepełnosprawności do 16 roku życia

Zróznicowanie dzieci niepełnosprawnych pod względem wiekowym wyszczególnione na wykresie nr 4 pokazuje nam, że liczba wydanych orzeczeń sukcesywnie wzrasta wraz z wiekiem dziecka, co świadczy o rozwijaniu się dalszych schorzeń podstawowych w liczne powikłania chorobowe.

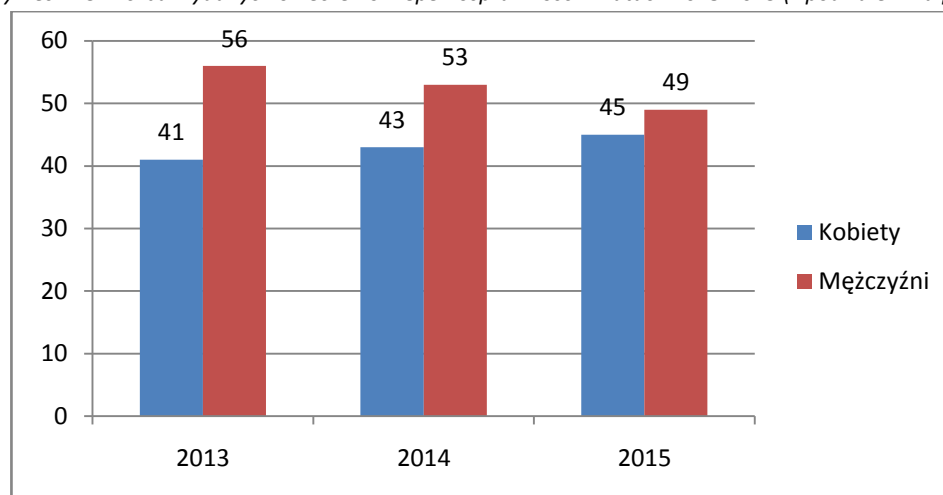
Wykres nr 4: Liczba wydanych orzeczeń w latach 2013-2015 (z podziałem na wiek)

Źródło: opracowanie własne PCPR w Siemiatyczach na podstawie danych statystycznych EKSMOoN

Na wykresie nr 5 zauważyć iż nieznacznie utrzymuje się większość płci męskiej w wydanych orzeczeniach o niepełnosprawności.

Wykres nr 5: Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności w latach 2013-2015 (z podziałem na płeć)

Źródło: opracowanie własne PCPR w Siemiatyczach na podstawie danych statystycznych EKSMOoN

Analizując dane z tabeli nr 1 można dostrzec najczęstsze przyczyny wydawania orzeczeń o niepełnosprawności na przestrzeni ostatnich trzech lat stanowiły: choroby neurologiczne (w roku 2013 – 19, 2014 – 20, 2015 – 16), inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego (w roku 2013 – 17, 2014 – 7, 2015 – 17) choroby układu oddechowego i krążenia (w roku 2013 – 9, 2014 – 12, 2015 – 9).

Tabela nr 1: Liczba wydanych orzeczeń w latach 2013-2015 (z podziałem na symbole niepełnosprawności)

symbol niepełnosprawności	liczba wydanych orzeczeń
choroby neurologiczne	55
inne	41
choroby układu oddechowego i krążenia	40

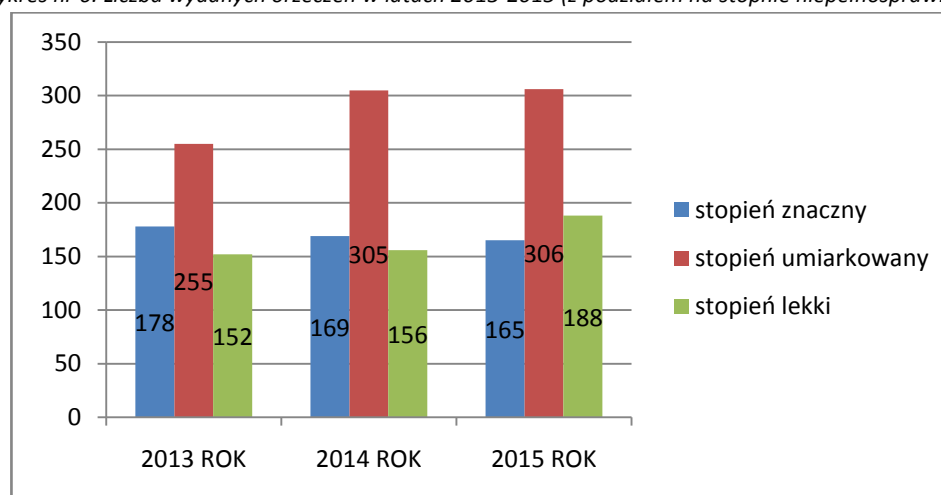
całościowe zaburzenia rozwojowe	36
choroby układu ruchu	31
choroby narządu wzroku	29
zaburzenia głosu, mowy i słuchu	23
upośledzenie umysłowe	20
epilepsja	12
choroby psychiczne	5
choroby układu moczowo - płciowego	3
choroby układu pokarmowego	2

Źródło: opracowanie własne PCPR w Siemiatyczach na podstawie danych statystycznych EKSMOoN

➤ Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności wydane po 16 roku życia

Liczba osób niepełnosprawnych w podziale na stopnie niepełnosprawności, czyli zróżnicowanie co do stanu zdrowia pokazują, iż rozbieżność jest niewielka. Większą populację osób niepełnosprawnych tworzą osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, wydanie orzeczeń o stopniu znacznym nieznacznie spada, natomiast wzrosła ilość wydanych orzeczeń o stopniu lekkim, co można zauważyć na wykresie nr 6. Zmiany te wynikały z bardziej zaostrego w ostatnich latach orzekania o niepełnosprawności, jak też zmiany przepisów ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych dotyczących wysokości dofinansowania do wynagrodzeń, które otrzymują pracodawcy osób niepełnosprawnych.

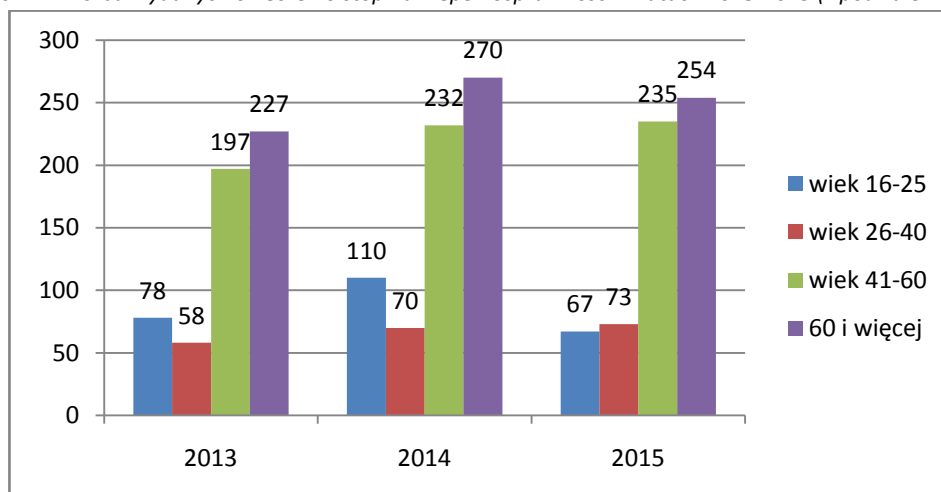
Wykres nr 6: Liczba wydanych orzeczeń w latach 2013-2015 (z podziałem na stopnie niepełnosprawności)

Źródło: opracowanie własne PCPR w Siemiatyczach na podstawie danych statystycznych EKSMOoN

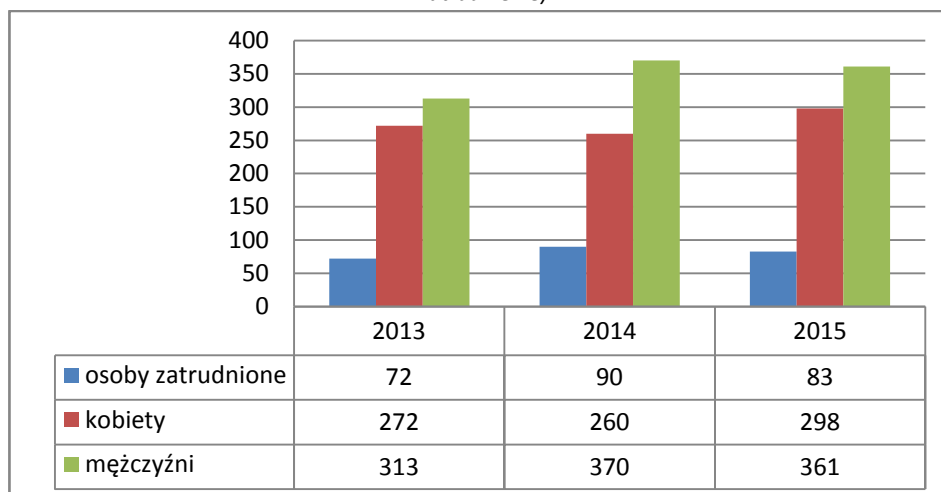
Dominujący przedział wiekowy osób ubiegających się o stopień niepełnosprawności to przedział od 41 r.ż. i więcej, a więc osoby w wieku aktywności zawodowej oraz zabezpieczone świadczeniami emerytalnym, jednakże też znikoma jest liczba osób zatrudnionych co możemy zauważyć na wykresie nr 7. Zróżnicowanie w podziale na płeć jest niewielkie z przewagą mężczyzn.

Wykres nr 7: Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności w latach 2013-2015 (z podziałem na wiek)

Źródło: opracowanie własne PCPR w Siemiatyczach na podstawie danych statystycznych EKSMOoN

Wykres nr 8: Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności w latach 2013-2015 (z podziałem na płeć oraz zatrudnienie)

Źródło: opracowanie własne PCPR w Siemiatyczach na podstawie danych statystycznych EKSMOoN

Analiza różnych rodzajów niepełnosprawności z tabeli poniżej pozwala wskazać najczęściej występujące symbole niepełnosprawności w wydanych orzeczeniach w naszym powiecie. Według danych PZOON z lat 2013-2015 przedstawionych w tabeli nr 2 najczęstsze przyczyny niepełnosprawności stanowiły: uszkodzenia i choroby układu ruchu (w roku 2013 – 179, 2014 – 198, 2015 – 197); choroby układu oddechowego i krążenia (w roku 2013 – 104, 2014 – 142, 2015 – 128) oraz wzrastające z roku na rok choroby neurologiczne (w roku 2013 – 94, 2014 – 93, 2015 – 118).

Tabela nr 2: Liczba wydanych orzeczeń w latach 2013-2015(z podziałem na symbole niepełnosprawności)

symbol niepełnosprawności	liczba wydanych orzeczeń
choroby układu ruchu	574
choroby układu oddechowego i krążenia	374
choroby neurologiczne	305
inne	159

choroby psychiczne	122
upośledzenie umysłowe	72
choroby narządu wzroku	67
choroby układu pokarmowego	62
zaburzenia głosu, mowy i słuchu	59
choroby układu moczowo - płciowego	58
epilepsja	14
całościowe zaburzenia rozwojowe	8

Źródło: opracowanie własne PCPR w Siemiatyczach na podstawie danych statystycznych EKSMOoN

Dane z tabeli nr 3 wskazują, iż dominujące od wielu lat wykształcenie osób niepełnosprawnych to wykształcenie podstawowe, które posiadają osoby w najczęściej występującym przedziale wiekowym po 60 r.ż., wykształcenie średnie osób orzekanych wskazuje na drugi najczęstszy przedział wiekowy, czyli po 41 roku życia. Zauważalny jest również wzrost osób z wykształceniem wyższym co wskazuje na koncepcje, że niepełnosprawność dotyka człowieka niezależnie nawet od wykształcenia.

Tabela nr 3: Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności w latach 2013-2015 (z podziałem na poziom wykształcenia)

rok	wykształcenie				
	mniej niż podstawowe	podstawowe	zasadnicze	średnie	wyższe
2013	41	238	121	145	40
2014	33	224	149	174	50
2015	40	250	140	170	59

Źródło: opracowanie własne PCPR w Siemiatyczach na podstawie danych statystycznych EKSMOoN

IV. CELE, ZADANIA, SPOSOBY I TERMINY REALIZACJI ZADAŃ, REALIZATORZY PROGRAMU

Cel główny

*wprowadzenie zasad rehabilitacji:
powszechności, kompleksowości i ciągłości*

Cele szczegółowe

I. Profilaktyka i oświata zdrowotna

Ogólny opis stanu do którego dążymy:

Dążenie do zminimalizowania lub wykluczenia czynników powodujących niepełnosprawność, a w przypadku powstania niepełnosprawności, jak najwcześniejsze interweniowanie (diagnostyczne i terapeutyczne) przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym.

ZADANIA PROGRAMU

- promowanie zdrowego trybu życia oraz wskazywanie na ryzyko związane z niewłaściwie prowadzonym trybem życia,
- edukacja rodzin i otoczenia w zakresie profilaktyki,
- minimalizacja szkodliwych czynników środowiska,
- poprawa opieki medycznej,
- badania profilaktyczne małych dzieci,
- specjalna opieka – w przypadku wykrycia objawów zaburzenia rozwoju,
- leczenie i ćwiczenia korekcyjne,
- dodatkowe badania,
- pogłębiona diagnoza w przypadku podejmowania w sytuacjach definitywnego stwierdzenia zaburzeń rozwojowych i wad,
- leczenie i rehabilitacja lecznicza osoby niepełnosprawnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci w wieku od 0 do 7 roku życia,
- pomoc terapeutyczna osobie niepełnosprawnej i jej rodzinie w trakcie leczenia i rehabilitacji leczniczej, a także po ich zakończeniu,
- ułatwianie osobie niepełnosprawnej adaptacji do otoczenia,
- zapewnienie osobie niepełnosprawnej nauki codziennego życia i funkcjonowania z niepełnosprawnością w zwykłych warunkach,
- umożliwienie korzystania przez osobę niepełnosprawną i jej rodzinę z pomocy terapeutycznej, mającej na celu łagodzenia stresu spowodowanego zetknięciem się z problemem niepełnosprawności w rodzinie

SPOSOBY REALIZACJI ZADAŃ, REALIZATORZY I TERMINY REALIZACJI PROGRAMU

- Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego, udzielającego porad i konsultacji przez specjalistów (lekarza, psychologa, rehabilitanta, pedagoga specjalnego, pracownika socjalnego, itp.) oraz osób niepełnosprawnych wykorzystujących swoje doświadczenie życiowe;
Realizator: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach,
Termin realizacji: lata 2017 - 2020.
- Prowadzenie interwencji kryzysowej;
Realizatorzy: Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Siemiatyczach, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach,
Termin realizacji: lata 2017 - 2020.
- Wsparcie i porady kierowane do osób niepełnosprawnych i ich rodzin dotyczące profilaktyki, interwencji oraz możliwości radzenia sobie w sytuacji kryzysowej spowodowanej niepełnosprawnością członka rodziny;
Realizatorzy: Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Siemiatyczach, Organizacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych, Specjaliści służby zdrowia,

Termin realizacji: lata 2017 - 2020.

- Indywidualny instruktaż kierowany do osoby nie potrafiącej poradzić sobie z nową sytuacją życiową spowodowaną niepełnosprawnością;

Realizatorzy: Pracownicy socjalni ośrodków pomocy społecznej z terenu zamieszkania osoby niepełnosprawnej,

Termin realizacji: lata 2017 - 2020.

II. Zaspokajanie indywidualnych potrzeb osób, wynikających z ich niepełnosprawności, wieku, sytuacji rodzinnej oraz innych uwarunkowań

Ogólny opis stanu do którego dążymy:

Zapewnienie osobom niepełnosprawnym wszechstronnej opieki życiowej, medycznej i rehabilitacyjnej.

ZADANIA PROGRAMU

- umożliwienie dostępu do opieki i informacji medycznej oraz rehabilitacji i pomocy terapeutycznej,
- korzystanie z pomocy w pokonywaniu trudności życia codziennego,
- zaopatrzenie osób niepełnosprawnych w sprzęt umożliwiający mobilność i komunikację z otoczeniem (zaopatrzenie w niezbędne pomoce techniczne, w tym przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze),
- udzielanie pomocy w uzyskaniu niezbędnych środków egzystencji,
- wzrost aktywności społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych zagrożonych wykluczeniem społecznym

SPOSOBY REALIZACJI ZADAŃ, REALIZATORZY I TERMINY REALIZACJI PROGRAMU

- Rozpoznanie indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych – stworzenie banku informacji;
Realizatorzy: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach, Ośrodki Pomocy Społecznej na terenie 9 gmin, organizacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych,
Termin realizacji: lata 2017 - 2020.
- Gwarantowanie opieki i informacji medycznej;
Realizatorzy: Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej na terenie gmin w powiecie siemiatyckim, Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Siemiatyczach
Termin realizacji: lata 2017 - 2020.
- Prowadzenie placówek zajmujących się rehabilitacją: Warsztaty Terapii Zajęciowej w Siemiatyczach, Warsztaty Terapii Zajęciowej w Dołubowie, Powiatowy Dom Pomocy Społecznej w Siemiatyczach;
Realizatorzy - Dom Zakonny Zgromadzenia Sióstr Karmelitanek Dzieciątka Jezus, Stowarzyszenie Pomocy Szansa, samorząd powiatowy,
Termin realizacji: lata 2017 - 2020.
- Prowadzenie placówek zajmujących się terapią: Powiatowy Dom Pomocy Społecznej w Siemiatyczach, Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Siemiatyczach; Warsztaty Terapii Zajęciowej w Siemiatyczach, Warsztaty Terapii Zajęciowej w Dołubowie,
Realizator - samorząd powiatowy, Dom Zakonny Zgromadzenia Sióstr Karmelitanek Dzieciątka Jezus, Stowarzyszenie Pomocy Szansa,
Termin realizacji: lata 2017 - 2020.
- Funkcjonowanie instytucji zajmującymi się opieką nad osobami niepełnosprawnymi: ośrodki pomocy społecznej na terenie 9 gmin, Realizatorzy zadania - samorządy gminne, samorząd powiatowy,

Termin realizacji: lata 2017 - 2020.

- Udzielanie dofinansowania do pobytu na turnusie rehabilitacyjnym;
Realizator zadania - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach,
Termin realizacji: lata 2017 - 2020.
- Udzielanie dofinansowania do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze;
Realizator zadania - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach,
Termin realizacji: lata 2017 - 2020.
- Udzielanie pomocy finansowej i materialnej;
Realizatorzy zadania - gminne ośrodki pomocy społecznej,
Termin realizacji: lata 2017 - 2020.
- Realizacja projektu skierowanego do osób niepełnosprawnych;
Realizator zadania - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach,
Termin realizacji: lata 2017 - 2020.

III. Umożliwienie osobie niepełnosprawnej funkcjonowania w najbliższym środowisku – w domu i w rodzinie

Ogólny opis stanu, do którego dążymy:

Zorganizowana pomoc osobie niepełnosprawnej i jej rodzinie w rozwiązywaniu problemów dnia codziennego.

Przystosowane środowisko domowe do maksymalnie samodzielnego funkcjonowania.

ZADANIA PROGRAMU

- rozwijanie poza instytucjonalnych form pomocy i wsparcia,
- likwidacja barier architektonicznych i urbanistycznych w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej,
- likwidacja barier w komunikowaniu się w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej,
- zorganizowanie pomocy organizacyjno-prawnej w zakresie przystosowania miejsca zamieszkania dla potrzeb osoby niepełnosprawnej,

SPOSOBY REALIZACJI ZADAŃ, REALIZATORZY I TERMINY REALIZACJI PROGRAMU

- Dofinansowanie zadań z zakresu usuwania barier architektonicznych i urbanistycznych w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej;
Realizator zadania: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach,
Termin realizacji: lata: 2017 - 2020.
- Dofinansowanie zadań z zakresu usuwania barier w komunikowaniu się w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej;
Realizator zadania: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach,
Termin realizacji: lata: 2017 - 2020.
- Organizowanie środowiskowych domów samopomocy;
Realizatorzy zadania: samorządy gminne, samorząd powiatowy,
Termin realizacji: lata: 2017 - 2020.

IV. Umożliwienie osobie niepełnosprawnej funkcjonowania w społeczności lokalnej

Opis stanu do którego dążymy:

Przystosowane środowisko lokalne do potrzeb osób niepełnosprawnych w takim stopniu, aby mogły one uczyć się, pracować, spędzać wolny czas, uczestniczyć w życiu społecznym w swoim miejscu zamieszkania.

ZADANIA PROGRAMU

- stworzenie dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej możliwości kształcenia się na równi z pełnosprawnymi rówieśnikami na wszystkich poziomach nauczania,
- zapewnienie możliwości nauki i rozwoju w środowisku rodzinnym i rówieśniczym,
- stworzenie osobom niepełnosprawnym możliwości zatrudnienia – przede wszystkim na otwartym rynku pracy lub w warunkach chronionych,
- likwidacja barier architektonicznych, urbanistycznych i w komunikowaniu się w obiektach użyteczności publicznej,
- dostosowanie infrastruktury komunikacji publicznej dla potrzeb osób niepełnosprawnych,
- wyrównywanie szans w zakresie możliwości spędzania wolnego czasu,
- ułatwienie kontaktów społecznych, zapobieganie izolacji poprzez zapewnienie możliwości uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej.

SPOSOBY REALIZACJI ZADAŃ, REALIZATORZY I TERMINY REALIZACJI PROGRAMU

- Organizowanie integracyjnych grup przedszkolnych i klas integracyjnych na poziomie szkoły podstawowej na terenie gmin (w zależności od potrzeb);
Realizatorzy zadania - samorządy gminne;
Termin realizacji: lata 2017 - 2020.
- Przystosowanie budynków szkolnych, w których realizowane jest nauczanie na poziomie szkoły średniej;
Realizator zadania – samorząd powiatowy,
Termin realizacji: lata 2017 - 2020.
- Poradnictwo zawodowe, szkolenia i przekwalifikowania;
Realizator zadania – Powiatowy Urząd Pracy w Siemiatyczach,
Termin realizacji: lata 2017 - 2020.
- Współpraca z pracodawcami dotycząca możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych;
Realizator zadania: Powiatowy Urząd Pracy w Siemiatyczach,
Termin realizacji: lata 2017 - 2020.
- Uruchamianie stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy i w warunkach chronionych;
Realizator zadania – Powiatowy Urząd Pracy w Siemiatyczach,
Termin realizacji: lata 2017 - 2020.
- Udzielanie jednorazowego dofinansowania rozpoczęcia działalności gospodarczej lub rolniczej;
Realizator zadania – Powiatowy Urząd Pracy w Siemiatyczach,
Termin realizacji: lata 2017 - 2020.
- Zakup przystosowanych środków transportu publicznego do potrzeb osób niepełnosprawnych;
Realizatorzy zadania – organizacje pozarządowe, samorządy gminne, samorząd powiatowy
Termin realizacji: lata 2017 - 2020.
- Usuwanie barier architektonicznych i urbanistycznych oraz w komunikowaniu się w budynkach

i miejscach użyteczności publicznej;

Realizatorzy zadania – samorząd powiatowy, samorządy gminne,

Termin realizacji: lata 2017 - 2020.

- Organizowanie imprez artystycznych i sportowych o charakterze integracyjnym;
Realizatorzy zadania – samorząd powiatowy, samorządy gminne, organizacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych,
Termin realizacji: lata 2017 - 2020.

V. REHABILITACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Współcześnie uważa się, że najbardziej skutecznym sposobem zaspokajania potrzeb osób niepełnosprawnych jest ich kompleksowa rehabilitacja. Jest to proces żmudny i złożony, którego głównym zadaniem jest rozwijanie u osób trwale poszkodowanych na zdrowiu maksymalnych zdolności do wykonywania podstawowych codziennych zajęć, przygotowanie do pracy zawodowej oraz stwarzanie korzystnych warunków do kontaktów z otoczeniem fizycznym i ze środowiskiem społecznym. W procesie tym stosowane są odpowiednie formy pomocy medycznej, psychologicznej, pedagogicznej, zawodowej.

Wszelkie działania w tym zakresie powinny być zgodne z podstawowymi zasadami rehabilitacji tj. **powszechności, kompleksowości, ciągłości**. Zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych „**rehabilitacja oznacza zespół działań, a w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych i szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia przy aktywnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej**”.²

Aktualne tendencje w rehabilitacji dotyczące także naszego powiatu to zmierzanie do maksymalnej normalizacji życia osób niepełnosprawnych – wynikają one z przekonania, że każdy człowiek niepełnosprawny, powinien być tak przygotowany i usprawniony, aby jego życie nie różniło się jakościowo od życia innych ludzi.

1. Rehabilitacja społeczna

Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestniczenia w życiu społecznym. Zatem niewątpliwie ważne jest podejmowanie działań mających na celu wczesną interwencję, wzrost samooceny osób z orzeczoną niepełnosprawnością oraz powzięcie aktywności zmierzającej do wzmocnienia motywacji oraz chęci do zmiany życia poprzez przełamywanie istniejących barier.

Zadania powiatu z zakresu rehabilitacji społecznej wykonuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach. Są one w głównej mierze finansowane ze środków PFRON. Wysokość dofinansowania jest uzależniona od wysokości środków przekazanych przez PFRON na realizację zadań w danym roku.

² Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2016 roku, poz.2046)

A. Zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

Formą wsparcia dla osób niepełnosprawnych jest zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

- ✓ **Sprzęt rehabilitacyjny** jest to sprzęt niezbędny do rehabilitacji ruchowej lub innej, zalecanej przez lekarza prowadzonej w warunkach domowych, a który nie jest objęty ubezpieczeniem zdrowotnym. Osoby niepełnosprawne mogą się ubiegać w PCPR o dofinansowanie do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego stosownie do potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności. Do sprzętu rehabilitacyjnego zaliczamy m. in.: rowery rehabilitacyjne stacjonarne, rowery 3 -kołowe, stepery, materace do rehabilitacji, piłki i wałki rehabilitacyjne, drabinki, itp.

Każdej ubezpieczonej osobie niepełnosprawnej przysługuje bezpłatne lub z dopłatą zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze. Przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze są skatalogowane, a katalog jest załącznikiem do stosownego rozporządzenia ministra zdrowia. W rozporządzeniu zawarte są określone limity finansowania każdego przedmiotu w ramach ubezpieczenia, dlatego procentowe wskaźniki dofinansowań ze środków PFRON odnoszą się wprost do tych limitów. Jest to niezwykle istotne w kontekście sposobu wnioskowania o dofinansowanie. Przy przedmiotach ortopedycznych i środkach pomocniczych podstawowym dokumentem jest wniosek o zaopatrzenie w dany przedmiot, potwierdzony w oddziale NFZ.

- ✓ **Do środków pomocniczych** zaliczamy np.: soczewki, lupy, lunety, szkła do okularów, systemy wspomagające słuchu, cewniki, worki, protezy oka, aparaty słuchowe, wkładki uszne, pieluchomajtki, protezy piersi, pasy przepuklinowe, pieluchy anatomiczne, poduszki przeciwoślizgowe, materace przeciwoślizgowe.
- ✓ **Do przedmiotów ortopedycznych** zaliczamy np.: protezy kończyn dolnych i górnych, dodatkowe wyposażenie do protez, aparaty ortopedyczne na kończyny dolne wraz z wyposażeniem dodatkowym i kończyny górne, ortezy kończyn, gorsety i kołnierze ortopedyczne, ortezy tułowia i szyi, obuwie ortopedyczne, kule i laski inwalidzkie, balkoniki i podpórki do chodzenia, wózki inwalidzkie, foteliki dla dziecka do siedzenia, indywidualne przedmioty pionizujące, pełzak do raczkowania.

Szczegółowe zasady dofinansowania określone są w „Zasadach dofinansowania ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym” na podstawie odrębnych przepisów z terenu Powiatu Siemiatyckiego.

Poniższa tabela określa środki PFRON na tę formę wsparcia wraz z liczbą osób które skorzystały z pomocy w latach 2013-2015.

Tabela nr 4 : Wyplacone dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny ze środków PFRON w latach 2013-2015.

rok	wypłacone dofinansowanie	wypłacone dofinansowanie liczba osób dorosłych niepełnosprawnych	wypłacone dofinansowanie liczba dzieci i młodzieży niepełnosprawnej
2013	109 624,00 zł	191	32

2014	161 783,00 zł	269	39
2015	122 229,00 zł	244	23

Źródło: opracowanie własne PCPR w Siemiatyczach na podstawie sprawozdań rzeczowo- finansowych PFRON

B. Likwidacja barier

Likwidacja barier ma na celu umożliwienie lub ułatwienie osobie niepełnosprawnej wykonywanie podstawowych codziennych czynności lub kontaktów z otoczeniem.

- ✓ **Bariery architektoniczne** to wszelkie utrudnienia występujące w budynku i w jego najbliższej okolicy, które ze względu na rozwiązania techniczne, konstrukcyjne lub warunki użytkowania uniemożliwiają lub utrudniają swobodę ruchu osobom niepełnosprawnym. Lista przeszkód jest długa: progi w mieszkaniach, za wąskie drzwi, w łazience wanna zamiast prysznic, brak odpowiedniego dojazdu do toalety i umywalki, z domu nie można wyjechać, bo nie ma podjazdu. O likwidację barier architektonicznych ubiegać się mogą osoby niepełnosprawne, które mają trudności w poruszaniu się jeżeli są właścicielami nieruchomości lub użytkownikami wieczystymi nieruchomości albo posiadają zgodę właściciela lokalu lub budynku mieszkalnego, w którym stale zamieszkują.
- ✓ **Bariery techniczne** to przeszkody wynikające z braku zastosowania odpowiednich do rodzaju niepełnosprawności przedmiotów lub urządzeń. Likwidacja tych barier powinna powodować sprawniejsze działanie osoby niepełnosprawnej w społeczeństwie i umożliwić jej wydajniejsze funkcjonowanie. Do barier technicznych zaliczamy: zakup łóżka ortopedycznego, zakup budzików świetlnych i wibracyjnych, itp.
- ✓ **Bariery w komunikowaniu się** to ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające osobie niepełnosprawnej swobodne porozumiewanie się i/lub przekazywanie informacji, np. zakup telefonu komórkowego udźwiękowionego, zakup i montaż zestawu komputerowego, zakup maszyny do pisania pismem Briaile'a i wiele innych adekwatnie do rodzaju niepełnosprawności.

O likwidację barier w komunikowaniu się i technicznych mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne, jeżeli jest to uzasadnione potrzebami wynikającymi z niepełnosprawności.

Zależnie od środków finansowych jakie PFRON przekazywał na realizację z zakresu rehabilitacji osób niepełnosprawnych realizowane były zadania z zakresu likwidacji barier. Poniższa tabela przedstawia realizację zadania w latach 2014-2015.

Tabela nr 5: Likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych.

	2014 rok	2015 rok
liczba złożonych wniosków o dofinansowanie	31	23
zawarte umowy o dofinansowanie	14	5
liczba dorosłych osób niepełnosprawnych	9	4
liczba dzieci i młodzieży niepełnosprawnej	5	1
bariery architektoniczne – kwota wypłacona	18 381,00 zł	71 716,00 zł
bariery w komunikowaniu się – kwota wypłacona	28 119,00 zł	11 022,00 zł
bariery techniczne – kwota wypłacona	5 370,00 zł	0,00 zł
wypłacone dofinansowanie	51 870,00 zł	82 738,00 zł

W 2013 roku złożono 37 wniosków na kwotę 198 181,00 zł jednak z powodu braku środków finansowych PFRON wnioski o dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych nie były realizowane.

2. Rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych

Sytuacja osób niepełnosprawnych na rynku pracy bez wątpienia jest niekorzystna. Wyraża się ona niskim poziomem aktywności zawodowej oraz wysokim bezrobociem, a na taki stan rzeczy mają wpływ różne czynniki. Trudna sytuacja osób niepełnosprawnych na rynku pracy i niezadowalająca skuteczność dotychczas stosowanych zachęt uwarunkowana jest także stereotypami na temat osób niepełnosprawnych. Dlatego rzeczą ważną jest, by zaproponować osobom niepełnosprawnym działania pozwalające na podniesienie ich kwalifikacji, a tym samym poprawę ich funkcjonowania na otwartym rynku pracy.

Rehabilitacja zawodowa w myśl ustawy ma na celu ułatwienie osobom niepełnosprawnym uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy. Działania te realizowane są przez Powiatowy Urząd Pracy w Siemiatyczach.

Osoba niepełnosprawna może być zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy jako:

- ✓ bezrobotna – to osoba, która posiada ustaloną niepełnosprawność, jednak nie jest uprawniona m.in. do renty z tytułu niezdolności do pracy, renty socjalnej, zasiłku stałego.
- ✓ poszukująca pracy – to osoba, która oprócz ustalonej niepełnosprawności jest uprawniona m.in. do renty z tytułu niezdolności do pracy, renty socjalnej, zasiłku stałego.

Na przestrzeni 2013-2015 roku w PUP w Siemiatyczach zarejestrowały się 623 osoby, z czego 588 osób otrzymało status bezrobotnego, natomiast 35 osób niepełnosprawnych włączono do ewidencji jako poszukujące pracy i niepozostające w zatrudnieniu. W grupie tej ponad 89% to osoby zarejestrowane po raz kolejny. Największą grupę wiekową wśród osób bezrobotnych stanowią osoby w wieku powyżej 50 roku życia, stanowiąc ponad 50 % wszystkich zarejestrowanych.

Każda osoba niepełnosprawna zarejestrowana w Urzędzie Pracy objęta jest Indywidualnym Planem Działania (IPD) czyli tzw. programem poszukiwania pracy dostosowanym do profilu pomocy. Polega na ustaleniu szeregu działań dostosowanych do sytuacji osobistej i lokalnego rynku pracy, których efektem ma być podjęcie zatrudnienia, działalności gospodarczej lub innej pracy zarobkowej.

Powiatowy Urząd Pracy w Siemiatyczach pośrednio lub bezpośrednio umożliwia osobom bezrobotnym dotarcie do zatrudnienia i jego utrzymania poprzez aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu osobom niepełnosprawnym.

Tabela poniżej przedstawia wyszczególnione formy aktywności wraz z liczbą osób niepełnosprawnych, które z nich skorzystały w roku 2015.

Tabela nr 6: Aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu dla osób niepełnosprawnych.

aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu dla niepełnosprawnych	osoby niepełnosprawne
zatrudnione przy pracach interwencyjnych	5
zatrudnione przy robotach publicznych	0
odbywające szkolenie	0
odbywające staż	9
odbywające przygotowanie zawodowe dorosłych	0
odbywające prace społecznie użyteczne	5
zatrudnione w ramach świadczenia aktywizacyjnego	0
zatrudnione w ramach grantu na telepracę	0
zatrudnione w ramach refundacji składek na ubezpieczenie społeczne	0
zatrudnione w ramach dofinansowania wynagrodzenia za zatrudnienie skierowanego bezrobotnego powyżej 50 roku życia	0

Źródło: opracowanie własne PCPR w Siemiatyczach na podstawie sprawozdań Powiatowego Urzędu Pracy w Siemiatyczach

Dla osób niepełnosprawnych posiadających status „poszukującej pracy”, a nie pozostających w zatrudnieniu w ramach środków otrzymanych z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych udzielone są dofinansowania rozpoczęcia działalności gospodarczej, finansowania szkoleń oraz zwrotu wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy.

Koszty wydatkowane ze środków PFRON w latach 2013-2015 przedstawia poniższa tabela:

Tabela nr 6: Dofinansowanie w ramach środków PFRON

rodzaj zadania	kwota dofinansowania	liczba osób
zwrot kosztów wyposażenia stanowisk pracy	54 188,00 zł	1
zwrot wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy dla osób niepełnosprawnych poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu	52 267,00 zł	17
	106 455,00 zł	

Źródło: opracowanie własne PCPR w Siemiatyczach na podstawie sprawozdań rzeczowo - finansowych PFRON

3. Formy aktywności wspomagającej proces rehabilitacji społecznej i zawodowej

Do podstawowych form aktywności wspomagającej proces rehabilitacji społecznej i zawodowej zalicza się uczestnictwo tych osób w warsztatach terapii zajęciowej oraz w turnusach rehabilitacyjnych.

Warsztaty terapii zajęciowej zgodnie z ustawą oznaczają wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówkę stwarzającą osobom niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Warsztaty mogą być organizowane przez fundacje, stowarzyszenia lub przez inne podmioty. Koszty działalności warsztatów terapii zajęciowej są finansowane ze środków powiatu w wysokości 10 % kosztów, resztę 90 % stanowi dofinansowanie ze środków PFRON. Do Warsztatów Terapii Zajęciowej uczęszczają osoby, które ukończyły 18 lat oraz posiadają wskazanie do uczestnictwa

w terapii zajęciowej zawartym w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności wydanym przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności.

W powiecie siemiatyckim funkcjonują dwa Warsztaty Terapii Zajęciowej, prowadzone przez:

- ✓ Dom Zakonny Zgromadzenia Sióstr Karmelitanek Dzieciątka Jezus w Siemiatyczach, ul. B. Głowackiego 2;
- ✓ Stowarzyszenie Pomocy Szansa, Warsztat Terapii Zajęciowej w Dołubowie, Dołubowo 35, 17-306 Dziadkowice.

A. Warsztat Terapii Zajęciowej w Siemiatyczach

Warsztat Terapii Zajęciowej w Siemiatyczach istnieje od 2005 roku i jest prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Karmelitanek Dzieciątka Jezus, a jego siedzibą jest Dom Zakonny Sióstr przy ul. B. Głowackiego 2 w Siemiatyczach. To placówka pobytu dziennego, czynna od poniedziałku do piątku w godz. 8.00-15.00. Do WTZ uczęszcza 30 osób, w tym 15 kobiet.

Warsztat realizuje zadania w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej, zmierzającej do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności każdego uczestnika, niezbędnych do możliwie niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia w środowisku. Rehabilitacja uczestników prowadzona jest w pięciu grupach terapii zajęciowej zgodnie z indywidualnym programem rehabilitacji i terapii.

WTZ jest placówką stwarzającą osobom niepełnosprawnym uniemożliwiającym aktualne podjęcie pracy, możliwość udziału w rehabilitacji społecznej i zawodowej poprzez terapię zajęciową. Celem działania Warsztatu jest rehabilitacja, zmierzająca do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności niezbędnych do możliwie należnego, samodzielnego i aktywnego życia w środowisku. Zajęcia rehabilitacyjne prowadzone są zgodnie z indywidualnym programem przygotowanym dla uczestnika warsztatu przez radę programową.

➤ Warsztaty Terapii Zajęciowej w Dołubowie

Warsztaty Terapii Zajęciowej w Dołubowie powstały w 2009 roku i prowadzone są przez Stowarzyszenie Pomocy Szansa. Działają od poniedziałku do piątku w godzinach 7.30 – 15.30 z wyłączeniem jednego miesiąca letniego przypadającego na przerwę wakacyjną. Udział w Warsztatach Terapii Zajęciowej jest bezpłatny, uczestnik jak i jego rodzina nie ponosi żadnych kosztów. Dowóz uczestników na zajęcia zapewnia WTZ.

Celem Warsztatów prowadzonych przez Stowarzyszenie Pomocy Szansa jest: aktywne wspomaganie procesu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych oraz stwarzanie osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwości rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

Do Warsztatów Terapii Zajęciowej w Dołubowie uczęszcza 45 uczestników, w tym 20 kobiet z niepełnosprawnością w stopniu znacznym i umiarkowanym. Głównie są to osoby z upośledzeniem umysłowym, chorobami neurologicznymi i zaburzeniami psychicznymi. Terapia zajęciowa (główna metoda terapeutyczna) odbywa się w pięciu pracowniach tematycznych. Do każdej z nich uczęszcza po 10-ciu i 5-ciu uczestników, nad którymi bezpośrednią opiekę sprawuje instruktor terapii zajęciowej. Uczestnicy sami wybierają daną pracownię w zależności od własnych zainteresowań, uzdolnień oraz możliwości psychofizycznych.

Poniższa tabela przedstawia dofinansowanie do kosztów działania warsztatów Terapii Zajęciowej w latach 2013-2015 na terenie powiatu siemiatyckiego.

Tabela nr 7: Dofinansowanie kosztów działania WTZ wypłacone ze środków PFRON w latach 2013-2015

	koszty działania WTZ	dofinansowanie ze środków PFRON	liczba uczestników WTZ	w tym liczba kobiet
2013	1 068 600,00 zł	961 740,00 zł	65	32
2014	1 069 263,00 zł	962 337,00 zł	70	35
2015	1 182 823,00 zł	1 064 297,00 zł	75	35

Źródło: opracowanie własne PCPR w Siemiatyczach na podstawie sprawozdań rzeczowo- finansowych PFRON

B. Turnus rehabilitacyjny

Turnus rehabilitacyjny to zorganizowana forma aktywnej rehabilitacji połączonej w elementami wypoczynku, której celem jest poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestnika między innymi przez nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych, realizację i rozwijanie zainteresowań, a także przez udział w innych zajęciach programu turnusu. O dofinansowanie do turnusu mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne, które złożą wniosek o PCPR-u w Siemiatyczach wraz z zaświadczeniem lekarskim, pod którego opieką znajduje się ta osoba. Ośrodki w których organizowane są turnusy zapewniają osobom niepełnosprawnym odpowiednie warunki pobytu dostosowane do rodzaju i stopnia niepełnosprawności uczestników turnusu. Czas trwania turnusu wynosi 14 dni.

Wydatkowanie środków PFRON na turnusy rehabilitacyjne wraz z liczbą osób niepełnosprawnych korzystających z tej formy wsparcia przedstawia tabela:

Tabela nr 8: Dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych ze środków PFRON w latach 2013-2015

rok	liczba osób ubiegających się o dofinansowanie	liczba osób którym wypłacono dofinansowanie wraz z opiekunami	liczba dorosłych	liczba dzieci	liczba opiekunów	wypłacone dofinansowanie
2013	73	47	24	7	16	40 964,00 zł
2014	75	33	9	11	13	29 203,00 zł
2015	62	30	12	7	11	29 742,00 zł

Źródło: opracowanie własne PCPR w Siemiatyczach na podstawie sprawozdań rzeczowo- finansowych PFRON

VI. SPORT, KULTURA, REKREACJA I TURYSTYKA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Bardzo ważną rolę w procesie rehabilitacji osób niepełnosprawnych oraz włączanie ich do życia społecznego, odgrywa organizacja sportu, kultury, rekreacji i turystyki. Tego typu działania zwiększają aktywność niepełnosprawnych i przyspieszają proces ich integracji społecznej.

O dofinansowanie organizacji sportu, kultury, rekreacji i turystyki ze środków PFRON dla osób niepełnosprawnych mogą ubiegać się osoby prawne i jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, jeśli:

- ✓ udokumentują posiadanie środków własnych lub pozyskanych z innych źródeł na sfinansowanie przedsięwzięcia w wysokości nie objętej dofinansowaniem ze środków Funduszu;
- ✓ udokumentują zapewnienie odpowiednich do potrzeb osób niepełnosprawnych warunków technicznych i lokalowych do realizacji zadania, a także
- ✓ prowadzą działalność na rzecz osób niepełnosprawnych przez okres co najmniej 2 lat przed dniem złożenia wniosku.

W powiecie siemiatyckim istnieją trzy organizacje, które organizują wiele imprez zrzeszających osoby niepełnosprawne z terenu powiatu w ramach wniosku o dofinansowanie ze środków PFRON sportu, kultury, rekreacji i turystyki.

1. Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów

Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów jest organizacją pozarządową z wieloletnią tradycją. Działa poprzez swoje oddziały okręgowe, rejonowe i koła. Jest największą organizacją liczącą ok. 1 miliona członków, działającą na terenie całego kraju.

Na terenie powiatu siemiatyckiego działa Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy z siedzibą w Siemiatyczach przy ulicy Legionów Piłsudskiego 3. Zrzesza on w swoich kręgach emerytów, rencistów i inwalidów z powiatu siemiatyckiego. Stowarzyszenie to organizuje trzy imprezy, które częściowo dofinansowywane są ze środków PFRON.

Tradycyjnie wiosną obchodzony jest Międzynarodowy Dzień Inwalidy. Porą letnią Związek co roku organizuje wycieczkę integracyjną, natomiast w grudniu w czas przedświąteczny spotkanie opłatkowe. Wszystkie te przedsięwzięcia łączy jedna idea – integracji osób niepełnosprawnych powiatu siemiatyckiego. Każdego roku przybywa osób chętnych dołączyć do kręgu Związku. Wspólnie spędzony czas czy na spotkaniach czy na wycieczce pokazuje jak istotne jest utrzymywanie kontaktów społecznych z innymi osobami. Stwarza możliwość wymiany doświadczeń i spojrzenia na drugiego człowieka z życzliwością i szacunkiem.

2. Caritas Diecezji Drohiczyńskiej

Caritas jest to katolicka organizacja charytatywna działająca zarówno w Polsce, jak i na świecie. Caritas Diecezji Drohiczyńskiej działa na terenie powiatu siemiatyckiego od 29 września 1994. Celem jest działalność charytatywna i humanitarna dla zrealizowania potrzeb duchowych i materialnych człowieka mająca na uwadze godność każdej osoby ludzkiej bez względu na jej wyznanie, światopogląd, narodowość, rasę i przekonania.

Caritas Diecezji Drohiczyńskiej co roku organizuje Rodzinny Festyn Integracyjny pod hasłem „Bądźmy razem”. W festynie biorą udział mieszkańcy powiatu siemiatyckiego, szczególnie osoby niepełnosprawne. W trakcie festynu przygotowane jest wiele atrakcji, gier i zabaw integracyjno-edukacyjnych, konkursów sportowych oraz różnorodnych testów. Co roku festyn cieszy się dużym zainteresowaniem wśród mieszkańców powiatu siemiatyckiego. Koszty realizacji przedsięwzięcia częściowo finansowane są ze środków PFRON w ramach wniosku o dofinansowanie sportu, kultury, turystyki i rekreacji.

3. Polski Związek Niewidomych

Polski Związek Niewidomych to jedyna w Polsce samorządowa organizacja członkowska powołana, zarządzana oraz działająca na rzecz osób niewidomych i słabowidzących. Od ponad 60 lat skutecznie zapobiegają wykluczeniu społecznemu oraz zawodowemu niewidomych i słabowidzących niosąc wszechstronną pomoc osobom dotkniętym chorobami narządu wzroku oraz ich rodzinom. Okręg Podlaski zrzesza około 1400 osób niewidomych i słabo widzących, organizacja działa na terenie województwa podlaskiego i jako jedyna w regionie prowadzi rehabilitację społeczną osób z dysfunkcją wzroku. Organizuje oraz współdziała w organizowaniu różnych form działalności kulturalnej i artystycznej niewidomych.

Dzień Białej Laski, obchodzony z okazji międzynarodowego święta osób niewidomych oraz spotkanie opłatkowe ma charakter imprezy kulturalnej. Spotkania te organizowane są w ramach integracji środowiska osób niewidomych i słabowidzących. Stwarzają możliwość zawierania kontaktów, wsparcia i wymiany doświadczeń między członkami. Zwiększają tym samym motywację do samodzielności oraz podnoszą poziom wiedzy dotyczącej form pomocy dostępnych dla osób niewidomych.

Poniższa tabela przedstawia dane osób niepełnosprawnych w powiecie siemiatyckim, które skorzystały z realizacji wniosku o dofinansowanie ze środków PFRON sportu, kultury, rekreacji i turystyki w latach 2013-2015.

Tabela nr 9: Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych

	2013 rok	2014 rok	2015 rok
liczba dorosłych osób niepełnosprawnych	193	218	149
liczba dzieci i młodzieży niepełnosprawnej	73	100	61
kwota dofinansowania	18 658,00 zł	16 099,00 zł	19 721,00 zł

Źródło: opracowanie własne PCPR w Siemiatyczach na podstawie sprawozdań rzeczowo - finansowych PFRON

VII. PROGRAMY I PROJEKTY REALIZOWANE NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Poza działaniami ustawowymi realizowanymi przez powiat na rzecz osób niepełnosprawnych podejmowane są działania pozyskujące dodatkowe środki na realizację zadań związanych z rehabilitacją społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych, a także podmiotów, które tę rehabilitację świadczą.

1. Program „Wyrównywanie różnic między regionami”

Program „Wyrównywanie Różnic między regionami” ma na celu wyrównywanie szans oraz zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do rehabilitacji zawodowej i społecznej ze szczególnym uwzględnieniem osób zamieszkujących regiony słabiej rozwinięte gospodarczo i społecznie. Celami operacyjnymi programu są:

- ✓ zwiększenie dostępności dla osób niepełnosprawnych urzędów, placówek edukacyjnych oraz środowiskowych domów samopomocy;
- ✓ zatrudnienie osób niepełnosprawnych w nowotworzonych spółdzielniach socjalnych osób prawnych;

- ✓ zwiększenie możliwości uzyskania wsparcia dla projektów gmin i powiatów oraz organizacji pozarządowych dotyczących aktywizacji i/lub integracji osób niepełnosprawnych;
- ✓ zmniejszenie barier transportowych, które napotykają osoby niepełnosprawne;
- ✓ zwiększenie dostępności warsztatów terapii zajęciowej dla osób niepełnosprawnych na terenach powiatów pozbawionych tych placówek;
- ✓ zwiększenie aktywności samorządów powiatowych w działaniach dotyczących aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

W roku 2014 Powiat Siemiatycki przystąpił do programu „Wyrównywanie Różnic Między Regionami II” w ramach Obszaru D - likwidacja barier transportowych. Likwidacja barier transportowych nastąpiła w Powiatowym Domu Pomocy Społecznej w Siemiatyczach poprzez zakup mikrobusu 9-miejscowego do przewozu osób niepełnosprawnych wyposażonego w najazdy dla wózka inwalidzkiego zamiennie z ostatnią klapą. Całkowity koszt zakupu samochodu wyniósł 134.000,00 zł, z czego 80.000,00 zł stanowiło dofinansowanie ze środków PFRON. Zakup samochodu służy do przewozu osób niepełnosprawnych zamieszkałych w Domu do poradni specjalistycznych, dowozu na turnusy rehabilitacyjne, spotkania integracyjne z mieszkańcami innych domów oraz wyjazdy mieszkańców do ich domów rodzinnych, urzędów, instytucji w celu załatwienia ich spraw związanych z pobytem w DPS.

2. Pilotażowy program Aktywny Samorząd

W 2012 roku Powiat Siemiatycki przystąpił do realizacji pilotażowego programu Aktywny Samorząd finansowanego ze środków PFRON. Obsługą programu, podejmowaniem decyzji o przyznaniu bądź odmowie przyznania wnioskowanej pomocy, obsługą administracyjno-finansową zawartych umów, monitorowaniem prawidłowości wykorzystania środków PFRON i realizacji celów programu przez beneficjentów pomocy, sprawozdawczością z realizacji programu na potrzeby PFRON oraz promocją i ewaluacją programu, realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach - Zespół do Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Podjęcie przez Powiat Siemiatycki realizacji przedmiotowego programu jest istotnym krokiem w kierunku wydajniejszego modelu polityki społecznej wobec osób niepełnosprawnych. Działania przewidziane w programie uzupełniają plany ujęte w powiatowych strategiach rozwiązywania problemów społecznych i programach działań na rzecz osób niepełnosprawnych. Adresatami programu są osoby niepełnosprawne z terenu powiatu siemiatyckiego. Głównym celem programu jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów programu w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji.

Program obejmuje następujące obszary wsparcia:

MODUŁ I		MODUŁ II
Obszar A – likwidacja bariery transportowej		pomoc w uzyskaniu
Zadanie 1 - pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu	Zadanie 2 – pomoc w uzyskaniu prawa jazdy kategorii B	
Obszar B – likwidacja barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie		

informacyjny:		wykształcenia na poziomie wyższym
Zadanie 1 – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania	Zadanie 2 – dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania	
Obszar C – likwidacja barier w poruszaniu się		
Zadanie 1 - pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym	Zadanie 2 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym,	
Zadanie 3 – pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne	Zadanie 4 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny	
Obszar D – pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej.		

Warunkiem uczestnictwa w programie jest posiadanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym bądź znacznym lub orzeczenie o niepełnosprawności w przypadku osób do 16 roku życia oraz spełnienie kryteriów wymaganych w każdym obszarze wsparcia. Podstawą decyzji o przyznaniu osobie niepełnosprawnej dofinansowania jest wniosek o dofinansowanie wraz z załącznikami, które potwierdzają możliwość uczestnictwa w programie.

Poniższa tabela przedstawia realizację Programu Aktywny Samorząd w latach 2013-2015.

Tabela nr 10: Dofinansowanie ze środków PFRON w ramach programu Aktywny Samorząd

obszar dofinansowania	liczba złożonych wniosków	liczba zawartych umów	wysokość wyplaconych środków finansowych	liczba osób dorosłych niepełnospra- wnych	liczba dzieci niepełnosp- rawnych
Obszar A1	3	3	8 969,00 zł	3	0
Obszar B1	12	7	21 443,00 zł	5	2
Obszar C1	9	8	92 957,00 zł	7	1
Obszar C2	16	13	21 770,48 zł	12	1
Obszar C3	8	3	42 570,00 zł	3	0
Moduł II	39	38	76 370,00 zł	38	0
			264 079,48 zł		

Źródło: opracowanie własne PCPR w Siemiatyczach na podstawie sprawozdań z realizacji pilotażowego programu „Aktywny Samorząd” w latach 2013-2015

Realizacja poszczególnych obszarów programu w danym roku jest uwarunkowana wysokością otrzymanych środków finansowanych PFRON na realizację programu.

3. Dofinansowanie robót budowlanych w obiektach służących rehabilitacji

Samorząd Województwa Podlaskiego realizuje zadania na rzecz osób niepełnosprawnych należące do kompetencji samorządów wojewódzkich ze środków PFRON. Dofinansowanie robót budowlanych dotyczy obiektów służących rehabilitacji w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych, z wyjątkiem ich rozbiórki.

W 2013 roku Samorząd Województwa Podlaskiego udzielił dofinansowania w powiecie siemiatyckim ze środków PFRON:

- ✓ Gminie Nurzec-Stacja na budowę sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej i Gimnazjum w Nurcu-Stacji przy ul. Szkolnej 6 w kwocie 300 015,00 zł;
- ✓ Samodzielnemu Publicznemu Zakładowi Opiekuńczo-Leczniczemu dla Dzieci i Młodzieży w Bacikach Średnich - powiat Siemiatycki na przebudowę części budynku administracyjnego z przeznaczeniem na oddział psychiatrii dziecięcej oraz dostosowanie budynku internatu do potrzeb osób niepełnosprawnych wraz z budową wind w ww. budynkach w kwocie 300 000,00 zł;
- ✓ SP ZOZ w Siemiatyczach na przebudowę i zmianę sposobu użytkowania budynku po Zespole Szkół Specjalnych w Siemiatyczach przy ul. Pałacowej 16 na potrzeby Poradni Rehabilitacyjnej i Gabinetów Fizjoterapii SP ZOZ w Siemiatyczach w kwocie 150 000,00 zł.

VIII. OŚWIATA I EDUKACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Zgodnie z ustawą z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty, każde dziecko z orzeczoną niepełnosprawnością ma prawo do pobierania nauki we wszystkich typach szkół, zgodnie z indywidualnymi predyspozycjami, potrzebami rozwojowymi oraz edukacyjnymi. Dzieci obejmuje się tzw. kształceniem specjalnym, pozwalającym na stosowanie specjalnej organizacji nauki i metod pracy. Kształcenie specjalne nie jest równoznaczne z umieszczeniem dziecka w szkole specjalnej, może być bowiem realizowane we wszystkich szkołach i przedszkolach. O wyborze szkoły dla dziecka decydują rodzice. Wybierając szkołę, należy wziąć pod uwagę przede wszystkim sytuację rodzinną dziecka, rodzaj niepełnosprawności oraz sposób jego funkcjonowania. Aby dziecko mogło skorzystać z dostosowania wymagań bądź specjalnych metod nauczania w szkole ogólnodostępnej, rodzic powinien uzyskać orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, wydawane przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną.

Oprócz powyższego orzeczenia, rodzice coraz częściej korzystają z indywidualnego nauczania ich dziecka w szkole, tzw. orzeczenia o potrzebie nauczania indywidualnego, wydane na podstawie odpowiedniego zaświadczenia lekarskiego. Indywidualne nauczanie orzekane jest w stosunku do uczniów, którym stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły.

Poniższa tabela przedstawia uczniów niepełnosprawnych, uczęszczających do szkół ogólnodostępnych (wyłączając szkołę specjalną) w latach 2013/2015 w powiecie siemiatyckim.

Tabela nr 11: Liczba uczniów niepełnosprawnych uczęszczających do szkół w powiecie siemiatyckim

		2013	2014	2015
szkoła podstawowa	uczniowie w oddziałach specjalnych, integracyjnych, ogólnodostępnych	44	48	62
	uczniowie niepełnosprawni indywidualnie nauczani	4	6	6
gimnazjum	uczniowie w oddziałach specjalnych, integracyjnych, ogólnodostępnych	50	40	41
	uczniowie niepełnosprawni indywidualnie nauczani	1	1	3

Źródło: opracowanie własne PCPR w Siemiatyczach na podstawie danych statystycznych GUS

➤ Zespół Szkół Specjalnych

Nie zawsze jednak placówka ogólnodostępna będzie w stanie zapewnić odpowiednie dla każdego dziecka warunki rozwoju, szczególnie dla dzieci z niepełnosprawnością sprzężoną.

W powiecie siemiatyckim funkcjonuje Zespół Szkół Specjalnych z siedzibą w Siemiatyczach, przy ulicy Kościuszki 43. Jest to placówka zapewniająca edukację, terapię, rewalidację, wychowanie i opiekę dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie w stopniu umiarkowanym, znacznym i głębokim. W ramach Zespołu Szkół Specjalnych w Siemiatyczach funkcjonuje: Szkoła Podstawowa Specjalna w Siemiatyczach, Gimnazjum Specjalne w Siemiatyczach, Filia Szkoły Podstawowej Specjalnej przy SP ZOL w Bacikach Średnich oraz Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy w Siemiatyczach, która rozpoczęła swoją działalność 1 września 2015r.

Tabela nr 12: Liczba uczniów niepełnosprawnych uczących się w Szkole Specjalnej w roku szkolnym 2016/2017

	liczba uczniów/wychowanków
szkoła podstawowa specjalna	28
gimnazjum specjalne	17
szkoła specjalna przysposabiająca do pracy	10
filia szkoły w Bacikach	17

Źródło: opracowanie własne PCPR w Siemiatyczach na podstawie danych uzyskanych z Wydziału Oświaty, Spraw Społecznych i Rozwoju Gospodarczego Starostwa Powiatowego w Siemiatyczach

IX. PROFILAKTYKA I OPIEKA MEDYCZNA

1. Powiatowa Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Siemiatyczach

Powiatowa Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Siemiatyczach jest jedyną placówką tego typu w powiecie siemiatyckim, która istnieje od 1968 roku, udzielającą dzieciom i młodzieży pomocy psychologicznej, pedagogicznej i logopedycznej oraz pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu. Pod opieką Poradni pozostaje około 6000 dzieci w wieku od 0-18 lat. Do głównych zadań Poradni Psychologiczno-pedagogicznej należy: diagnoza, terapia, profilaktyka, doradztwo zawodowe, orzecznictwo, poradnictwo lub konsultacje. Korzystanie z wszelkich usług Poradni jest dobrowolne i nieodpłatne.

Jednym z głównych zadań poradni jest diagnoza dzieci i młodzieży. Diagnozą zajmuje się psycholog i pedagog, których badania uzupełniane są w miarę potrzeb badaniami specjalistów. Na badanie zgłaszane są dzieci i młodzież przez rodziców, lub prawnych opiekunów.

Poradnia udziela również wsparcia i porad dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin dotyczących profilaktyki, wczesnej interwencji, możliwości radzenia sobie w sytuacjach kryzysowej spowodowanej niepełnosprawnością członka rodziny.

W latach 2013-2015 w Poradni przebadano ponad 1600 klientów, dokonując badań psychologicznych, pedagogicznych, logopedycznych oraz w 2015 roku badań związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniem kształcenia i kariery zawodowej – 8 osób. Pracownicy Poradni w latach 2013-2015 udzielili 925 porad dla klientów zgłaszający się do Poradni. Porady udzielone rodzicom, nauczycielom i wychowawcom najczęściej dotyczyły problemów wychowawczych, trudności w nauce i niesienia pomocy w sytuacjach różnych zaburzeń rozwojowych u dzieci.

Na terenie poradni prowadzone są terapie krótko i długoterminowe. Terapią psychologiczną objęte są dzieci i młodzieży w różnym wieku z różnymi problemami. W ramach terapii psychologicznej prowadzona jest również psychoterapia, pomoc dla dzieci, młodzieży zagrożonych uzależnieniami, oraz interwencje w przypadkach sytuacji kryzysowej. Terapia pedagogiczną objęte są dzieci z poważnymi trudnościami w nauce, dziećmi z autyzmem, dziecko z zespołem Downa, dziecko z Retta, dzieci z zespołem Aspergera. Terapią logopedyczną otoczono dzieci z różnymi zaburzeniami: opóźniony rozwój mowy, z zespołami genetycznymi, zaburzeniami neurologicznymi, opóźnionym rozwojem psychoruchowym, niedosłuchem, niepełnosprawnością intelektualną, z różnymi wadami wymowy oraz dziećmi z autyzmem.

Poniżej na wykresie przedstawiono ilość przeprowadzonych terapii w latach 2013-2015.

Tabela nr 13: Liczba przeprowadzonych terapii ogółem w latach 2013-2015

rodzaj terapii	liczba osób
terapię psychologiczne	64
terapię pedagogiczne	16
terapię logopedyczne	153
terapia dzieci z autyzmem i innymi niepełnosprawnościami	18

Źródło: opracowanie własne PCPR w Siemiatyczach na podstawie sprawozdań Powiatowej Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Siemiatyczach

Powiatowa Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Siemiatyczach od stycznia 2016 roku organizuje na terenie poradni zajęcia wczesnego wspomagania rozwoju dziecka, którym może być objęte każde dziecko od momentu wykrycia niepełnosprawności do rozpoczęcia edukacji szkolnej. Wsparciem objęta jest także rodzina dziecka. Wczesnym wspomaganiem rozwoju mogą być objęte dzieci, u których rodzice lub lekarze rozpoznali symptomy wskazujące, że rozwój dziecka jest opóźniony lub zaburzony, oraz dzieci z: zespołami genetycznymi, wadami wzroku, wadami słuchu, autyzmem i pokrewnymi zaburzeniami zachowania, niepełnosprawnością ruchową, niepełnosprawnością umysłową, zaburzeniami rozwoju mowy. Na dzień dzisiejszy wczesnym wspomaganiem rozwoju jest objęte pięćdziesiąt dzieci z terenu siemiatyckiego.

Po przeprowadzonej działalności diagnostycznej poradnia wydaje opinie i orzeczenia. W Powiatowej Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej w Siemiatyczach organizowany jest Zespół Orzekający, który raz w miesiącu organizuje posiedzenia dostosowane do potrzeb klientów na podstawie złożonego wniosku. Wydawane są na nich następujące opinie i orzeczenia:

Tabela nr 14: Liczba wydanych przez Poradnię opinii i orzeczeń w latach 2013-2015

opinie	rok szkolny 2013/2014	rok szkolny 2014/2015
wczesnego wspomagania rozwoju dziecka	7	9
odroczenia obowiązku szkolnego	36	84
specyficzne trudności w uczeniu się	19	32
dostosowania wymagań edukacyjnych wynikających z programu nauczania do indywidualnych potrzeb ucznia	106	233
objęcie dziecka pomocą psychologiczną – pedagogiczną w przedszkolu	3	5
objęcie dziecka pomocą psychologiczną – pedagogiczną w	7	12
inne po badaniu	19	24
zezwoleń na zatrudnienie młodocianego w celu przyuczenia do wykonania określonej pracy lub nauki zawodu	0	3
orzeczenia		
orzeczenie do kształcenia specjalnego z uwagi na upośledzenie umysłowe		
- w stopniu lekkim	28	29
- w stopniu umiarkowanym i znacznym	23	15
orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania	17	16
orzeczenie do kształcenia specjalnego z uwagi na niepełnosprawność ruchową w tym afazją	5	3
orzeczenie z niepełnosprawnością sprzężoną	4	2
orzeczenie indywidualne obowiązkowe przygotowanie przedszkolne	1	1
orzeczenie do zajęć rewalidacyjno – wychowawczych	2	4
orzeczenie niedostosowanie społeczne	1	1

Źródło: opracowanie własne PCPR w Siemiatyczach na podstawie sprawozdań Powiatowej Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Siemiatyczach

2. Wspieranie osób niepełnosprawnych i ich rodzin przez Ośrodek Pomocy Społecznej

Pomoc społeczna jest narzędziem udzielania pomocy osobom, które znalazły się w trudnej sytuacji i nie są w stanie samodzielnie rozwiązać swoich problemów. W stosunku do osób niepełnosprawnych poza zabezpieczeniem niezbędnych potrzeb życiowych, konieczne jest również udzielenie specjalistycznej pomocy nakierowanej na usamodzielnienie się niepełnosprawnych. Pomoc ta powinna być zorganizowana tak aby motywować osoby niepełnosprawne do samodzielnego rozwiązywania problemów zgodnie z własnymi możliwościami. Bardzo ważnym działaniem jest także diagnozowanie

środowiska osób niepełnosprawnych oraz szczegółowe rozpoznanie ich potrzeb, aby możliwie było szybkie udzielenie adekwatnej do potrzeb pomocy.

Na poziomie gmin działania związane ze wsparciem osób niepełnosprawnych, w formie zróżnicowanej wykonują ośrodki pomocy społecznej, które zgodnie z ustawą o pomocy społecznej są zobowiązane do udzielania pomocy osobom oraz ich rodzinom ze względu na ich niepełnosprawność.

Na szczeblu samorządu gminnego zadanie z zakresu pomocy społecznej realizują ośrodki pomocy społecznej, są to:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Siemiatyczach,
- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drohiczynie,
- i siedem Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej w Siemiatyczach, Perlejewie, Grodzisku, Dziadkowicach, Nurcu Stacji, Mielniku i Milejczycach.

Ośrodki Pomocy Społecznej działające na terenie powiatu siemiatyckiego zajmują się problematyką osób niepełnosprawnych w sferze udzielania pomocy. Osobom samotnym, które z powodu choroby wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych. Obejmują one pomoc z zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Pomoc w formie usług opiekuńczych jest odpłatna, a wysokość odpłatności jest uzależniona od sytuacji materialnej osoby niepełnosprawnej, od miejsca zamieszkania oraz od rodzaju i miejsca świadczenia usług. Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym.

Ośrodki pomocy społecznej udzielają również pomocy materialnej osobom niepełnosprawnym oraz ich rodzinom zajmującym się opieką nad osobami niepełnosprawnymi. Zasiłek stały przysługuje osobom, które są całkowicie niezdolne do pracy i nie posiadają własnych środków utrzymania. Zasiłki okresowe wypłaca się osobom ze względu na długotrwałą chorobę, bezrobocie. Dla osób posiadających dziecko niepełnosprawne Ośrodki udzielają pomocy finansowej wypłacając dodatek do zasiłku rodzinnego na kształcenie i rehabilitację dziecka niepełnosprawnego. Ponadto dla dziecka niepełnosprawnego, osoby niepełnosprawnej ze znacznym stopniem niepełnosprawności i osobom, które nie ukończyły 75 roku życia Ośrodki Pomocy Społecznej wypłacają zasiłki pielęgnacyjne. Rodzicom z tytułu rezygnacji z zatrudnienia w związku z koniecznością, opieki nad dzieckiem niepełnosprawnym przysługuje specjalne świadczenie pielęgnacyjne.

W powiecie siemiatyckim według danych GUS rokrocznie wypłaca się ponad 500 świadczeń przysługujących dla osób niepełnosprawnych.

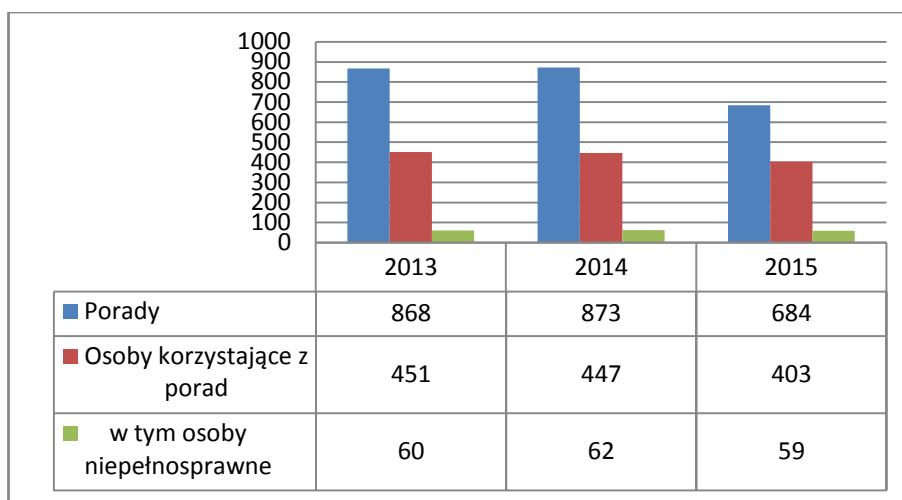
3. Poradnictwo specjalistyczne

Na terenie Powiatu Siemiatyckiego poradnictwo specjalistyczne prowadzone jest przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach. Jest to udzielanie bezpłatnej fachowej porady specjalistycznej, mającej na celu przywrócenie rodziny do pełnienia funkcji opiekuńczej i wychowawczej. W ramach poradnictwa i wsparcia rodzinie udziela prawnik i psycholog. Udzielane przez specjalistów porady mają charakter indywidualnych, dyskretnych rozmów z klientem. Z usług poradnictwa może skorzystać każda osoba zamieszkała na terenie powiatu siemiatyckiego. Podczas

pierwszego kontaktu zakładana jest osobie karta usług, w której zamieszczone są podstawowe informacje o kliencie oraz odnotowywane zostają każde kolejne spotkania.

Najczęściej udzielane porady dotyczą problemów z rozводом, separacją oraz podziałem majątku wspólnego. Klienci przychodzą zasięgnąć informacji prawnej dotyczącej postępowania w sytuacji znęcania w rodzinie, przymusowego leczenia członka rodziny uzależnionego od alkoholu, ograniczenia praw rodzicielskich, ustanowienia opiekuna prawnego dla dziecka, rodziny zastępczej i egzekucji alimentów. Porady dotyczą także spraw spadkowych, warunków przyznawania mieszkań zastępczych, nienależnie pobranych świadczeń z opieki społecznej, naruszania porządku domowego.

Wykres nr 9 : Liczba udzielonych porad oraz liczba osób korzystających z porad

Źródło: opracowanie własne PCPR w Siemiatyczach na podstawie rejestrów porad i konsultacji z lat 2013-2015

4. System opieki długoterminowej

Na terenie powiatu siemiatyckiego opieka i informacja medyczna gwarantowana jest przez Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Siemiatyczach oraz Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej znajdujące się na terenie każdej z gminy w powiecie siemiatyckim. Osoba, która wymaga całodobowej opieki – z powodu choroby, wieku czy niepełnosprawności – i nie może samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, może zostać skierowana do domu pomocy społecznej lub zakładu opiekuńczo-leczniczego.

➤ Zakład Opiekuńczo-Leczniczy dla Dzieci i Młodzieży w Bacikach Średnich

Zakład Opiekuńczo-Leczniczy dla Dzieci i Młodzieży w Bacikach Średnich, jest jedyną w województwie placówką całodobowej opieki nad dziećmi i młodzieżą w wieku od 3 do 18 lat, posiadającą 35 miejsc. W zakładzie udzielane są całodobowe świadczenia zdrowotne, które swoim zakresem obejmują pielęgnację i rehabilitację dzieci upośledzone w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym i głębokim. Placówka zapewnia środki farmaceutyczne, materiały medyczne, wyżywienie odpowiednie do stanu zdrowia, a także opiekę w czasie organizowanych zajęć kulturalno - rekreacyjnych. Dzieci uczestniczą w zajęciach rewalidacyjno - wychowawczych oraz terapeutyczno - wychowawczych. Wychowankowie mają możliwość uczestniczenia w wycieczkach, imprezach sportowych i rozrywkowych, korzystają z pracowni komputerowej itp. Przy jednostce funkcjonuje Filia Szkoły Specjalnej w Siemiatyczach. Miesięczną opłatą za wyżywienie i zakwaterowanie dziecka, przebywającego w zakładzie opiekuńczo-leczniczym, ustala się w wysokości odpowiadającej 200% najniższej emerytury, z tym że opłata nie

może być wyższa niż kwota odpowiadająca 70% miesięcznego dochodu na osobę w rodzinie w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej. W przypadku dziecka pozbawionego opieki i wychowania rodziców umieszczonego w zakładzie opiekuńczo-leczniczym, opłatę tę ponosi powiat właściwy ze względu na miejsce urodzenia dziecka i wynosi ona nie mniej niż 200% najniższej emerytury.

➤ **Zakład Pielęgnacyjno- Opiekuńczy w Siemiatyczach**

Zakład Pielęgnacyjno- Opiekuńczy w Siemiatyczach udziela całodobowych świadczeń zdrowotnych dla 25 osób dorosłych wymagających ze względu na stan zdrowia i niesprawność fizyczną, stałej, długotrwałej opieki i pielęgnacji, z dużymi deficytami samoobsługi i samoopieki oraz w okresie rekonwalescencji po pobycie w szpitalu. Zapewnia kontynuację leczenia farmakologicznego, pomieszczenie oraz wyżywienie odpowiednio do stanu zdrowia a także edukację zdrowotną oraz wsparcie psychologiczne zarówno osobom w zakładzie jak i ich rodzinom. Przyjęcie do ZP-O odbywa się na podstawie skierowania wydanego przez lekarza ubezpieczenia zdrowotnego i załączników do skierowania. Z wnioskiem o wydanie skierowania może wystąpić osoba ubiegająca się o skierowanie do Zakładu albo jej przedstawiciel ustawowy. Okres pobytu uzależniony jest od stanu zdrowia pacjenta. Osoba przebywająca w zakładzie ponosi koszty wyżywienia i zakwaterowania. Miesięczną opłatę ustala się w wysokości odpowiadającej 250% najniższej emerytury, z tym że opłata nie może być wyższa niż kwota odpowiadająca 70% miesięcznego dochodu świadczeniobiorcy w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej.

➤ **Powiatowy Dom Pomocy Społecznej w Siemiatyczach**

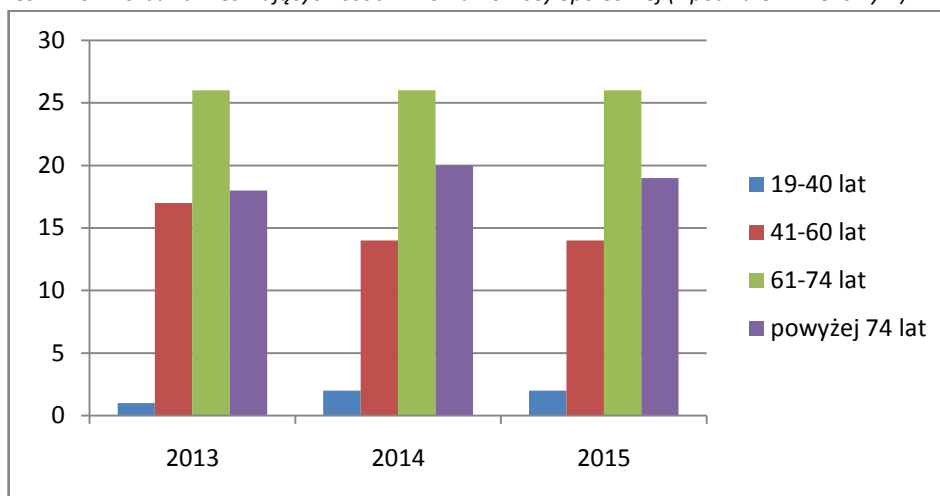
Dom Pomocy Społecznej to jednostka, która zapewnia oprócz miejsca zamieszkania, wyżywienia i odzieży, także usługi opiekuńcze polegające na pielęgnacji i pomocy w podstawowych czynnościach życiowych oraz przy załatwianiu spraw osobistych. Domy świadczą również inne usługi wspomagające, polegające między innymi na prowadzeniu terapii zajęciowej, podnoszeniu sprawności i zaspokajaniu potrzeb religijnych i kulturalnych jej mieszkańców. Dom podejmuje w miarę ich możliwości działania zmierzające do usamodzielnienia mieszkańców. Istotna jest także praca na rzecz utrzymania i rozwijania kontaktów mieszkańców z rodziną i środowiskiem.

Na terenie powiatu siemiatyckiego od 1975 roku istnieje Dom Pomocy Społecznej w Siemiatyczach realizujący zadanie powiatu w zakresie pomocy instytucjonalnej. Prowadzony jest on dla osób przewlekle somatycznie chorych. Przez 32 lata siedzibą Domu był Zespół Poklasztorny z XVIII w. znajdujący się przy parafii Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Siemiatyczach. Od 2007 roku nową siedzibą domu pomocy społecznej jest specjalnie powstały budynek przy ul. Szpitalnej obok Powiatowego Szpitala. W ośrodku tym są o wiele lepsze warunki niż w zabytkowym obiekcie, baza socjalna, gabinety i niewielka kaplica. Zapewnienia jest terapia zajęciowa, usługi opiekuńcze, bytowe i wspomagające oraz opieka duchowa ze strony kapłanów: katolickiego i prawosławnego. Personel liczy 38 osób (pielęgniarki, pokojowe, opiekunowie, obsługa kuchni oraz 3 pracowników administracji).

Aktualnie w placówce przebywa 62 pensjonariuszy, w tym 27 kobiet i 35 mężczyzn, którzy uczestniczą w różnych formach zajęć terapeutycznych. Najstarszy pensjonariusz ma 94 lata, najmłodszy 21. Jedna osoba przebywa w siemiatyckim PDPS już 25 lat. Większość z obecnych mieszkańców pochodzi z powiatu siemiatyckiego. W latach 2013-2015 z usług domu pomocy skorzystało 98 osób. Liczba osób

nieopuszczających łóżek stanowi ponad 22% wszystkich pensjonariuszy. Z wykresu nr 10 można zauważyć, że większość osób zamieszkałych w Domu Pomocy to osoby po 61 roku życia i wzwyż.

Wykres nr 10 : Liczba zamieszkujących osób w Domu Pomocy Społecznej (z podziałem wiekowym)

Źródło: opracowanie własne PCPR w Siemiatyczach na podstawie sprawozdań MPIPS-05

Pobyt w domu pomocy społecznej jest odpłatny do wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania mieszkańca w domu pomocy społecznej o zasięgu powiatowym, który ustala starosta i ogłasza w wojewódzkim dzienniku urzędowym. W 2016 roku miesięczny koszt pobytu jednego mieszkańca wynosi 2.965,00 złotych. Opłatę za pobyt w domu pomocy społecznej wnoszą mieszkańcy domu, nie więcej jednak niż 70% swojego dochodu, a w przypadku gdy dochód nie jest wystarczający do pokrycia opłaty, różnicę wnoszą gmina, z której osoba została skierowana lub członkowie rodziny.

X. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Realizacja zadań odbywać się będzie w oparciu o środki finansowe samorządu powiatowego, środki z budżetu państwa, zewnętrzne środki finansowe pozyskane z Unii Europejskiej.

XI. MONITORING REALIZACJI PROGRAMU

Realizacja Programu będzie monitorowana przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach poprzez coroczne sprawozdanie z efektów pracy składane Zarządowi Powiatu Siemiatyckiego. Niniejszy Program Działań Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na terenie Powiatu Siemiatyckiego na lata 2017-2020 jest ogólny i elastyczny, dlatego może podlegać zmianom.